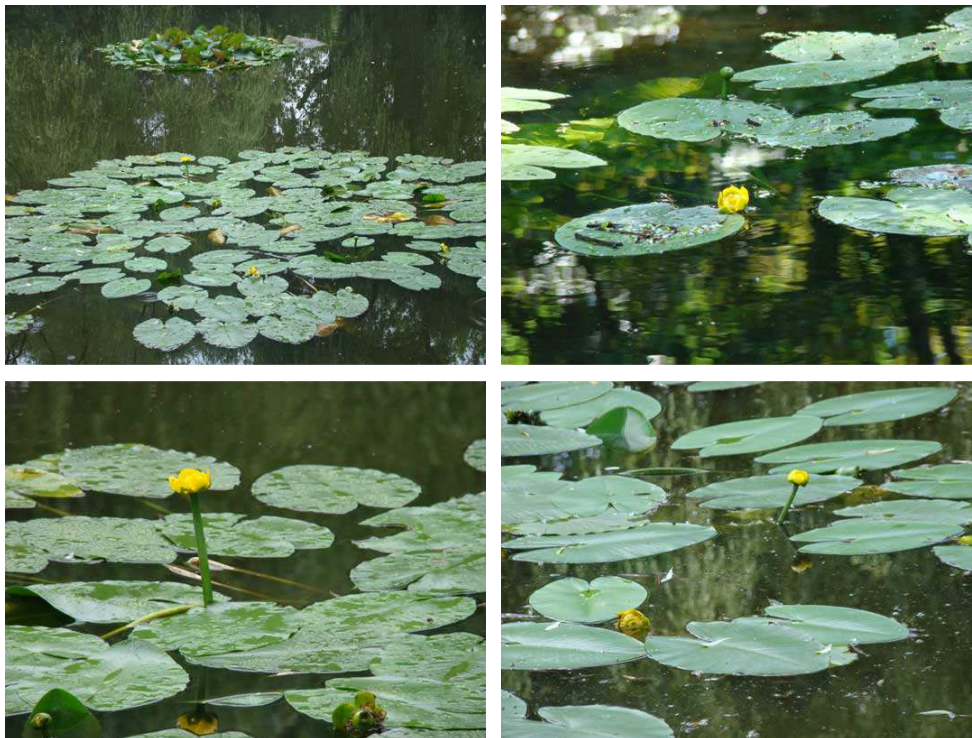

Nuphar Sm. (Grążel)

rodzina Nymphaeaceae (Grzybieniowate)

Gatunkiem typowym jest *Nuphar lutea* Sm. Nuphary występują na półkuli północnej, są to rośliny wodne blisko spokrewnione z grzybieniami. Kłęcza ich rosną na dnie, a liście i kwiaty na długich szypułkach pływają po powierzchni wody. Różnią się od grzybieni zarówno liśćmi, budową kwiatów jak i owocami. Liście grążela żółtego od lili wodnych różnią się kształtem - są owalne i przypominają elipsę, żyłki nerwacji drugiego rzędu widlasto rozchodzą się przy brzegu liścia (u grzybieni są połączone). Kwiaty składają się z 4-6 żółtych płatków kielicha i znacznie mniejszych płatków korony w przeciwieństwie do bardzo dużych i atrakcyjnych kwiatów grzybieni. Owoce u grążeli pływają na powierzchni wody aż do dojrzenia (u grzybieni tonie). Należy tu 8-15 gatunków wg różnych ujęć systematycznych.

Gatunki we florze Polski

- grążel żółty *Nuphar lutea* (L.) Sm. – występuje w Eurazji
- grążel drobny *Nuphar pumila* (Timm) DC. – występuje w Eurazji

Nuphar lutea (Grążel żółty, bączywie)

Występuje w niemal całej Europie oraz w środkowej i zachodniej Azji. W Polsce na niżu jest rośliną pospolitą, jednak znajduje się pod ochroną prawną. Bardzo długie, grube, czołgające się kłęcza o średnicy do 8 cm, na górnej powierzchni pokryte jest bliznami po opadłych liściach. Z dolnej części wyrastają nitkowate korzenie. W kłęczach magazynowane są substancje zapasowe. Liście i kwiaty wyrastają z jego wierzchołka. Liście są dwójakiego rodzaju, jedne na długich ogonkach, swobodnie pływają po powierzchni wody (na zimę zamierają), drugie znajdują się pod wodą. Podwodne liście są półprzezroczyste i mają kształt mogący przypominać sałatę. Liście pływające na długim ogonku są skórzaste, owalne o długości ok. 40 cm i 30 cm szerokości, z głęboko wyciętą nasadą. Mają kolor od zielonego do brązowego. Kwiaty grążeli, pojawiają się od maja do października. Osiągają maksymalnie 6 cm średnicy i mają po 5 żółtych działek kielicha i liczne żółte płatki korony. Kwiaty są silnie i przyjemnie pachnące, wyrastają pojedynczo nad wodą na długich szypułkach (o długości dochodzącej nawet do 2 m). Szypułki te w górnej części są trójkiścienne. Zapyłane są przez muchówki, choć czasem są samopylne.

Nuphar Sm. (Grązel)

rodzina Nymphaeaceae (Grzybieniowate)

Owoce jest nieregularnie pękająca torebka o szerokobutelkowatym kształcie (wysokości do 6 cm i szerokości do 4.5 cm). W czasie dojrzewania owoce oddzielają się od szypułki, są unoszone przez wodę i dopiero potem pękają. Nasiona są jajowatego kształtu, brązowe, otoczone galaretowatym śluzem, w którym znajdują się pęcherzyki powietrza umożliwiające ich unoszenie się na wodzie.

Roślina trująca i lecznicza (stosowana w homeopatii), także ozdobna bylina wodna. Lubi zbiorniki osłonięte od wiatru, stojące lub wolno płynące np. stawy, przybrzeżne strefy jezior, starorzecza, zakola rzek i rzeki o wolnym nurcie. Najlepiej, jeśli są to wody bogate w składniki organiczne i mające muliste dno. Roślina trująca. Wykorzystywana jest jako roślina ozdobna w wodach parkowych, oczkach wodnych, a także gospodarczo do zazieleniania stawów hodowlanych pstrągów. Dawnej kłacza ze względu na ich walory odżywcze służyły do dokarmiania świń. Wyhodowano odmiany pełnokwiatowe oraz odmiany o pstrych liściach - „Variegata” i te głównie służą, jako rośliny ozdobne. Rozmnaża się przez siew nasion oraz przez podział kłacza.